

ZHRNUTIE — VYBRANÁ OTÁZKA č. 1: DROGY A RIADENIE VOZIDIEL

Európske monitorovacie centrum pre drogy a drogovú závislosť
Výročná správa 2007: stav drogovej problematiky v Európe
Embargo: 10.00 h SEČ — 22.11.2007

Úvod

Od konca 90. rokov 20. storočia bola problematika riadenia vozidiel pod vplyvom psychoaktívnych látok predmetom mnohých výskumných aktivít v európskom aj celosvetovom meradle. Vo *Vybranej otázke o drogách a riadení vozidiel*, publikovanej spolu s príslušnou *Výročnou správou* za rok 2007, sa Európske monitorovacie centrum pre drogy a drogovú závislosť (EMCDDA) zameriava na riadenie vozidiel po užití kanabisu a benzodiazepínov. Výsledky z jednotlivých krajín sa analyzovali s cieľom zistiť prevalenciu týchto látok medzi vodičmi a študovali v kontexte politiky a právnych predpisov, presadzovania práva a prevencie.

Situačná analýza ⁽¹⁾

- Štúdie ukazujú, že po alkohole, kanabise a benzodiazepínoch je medzi európskymi vodičmi najčastejšie rozšírené užívanie psychoaktívnych látok. Toto zistenie sa vyskytuje stále bez ohľadu na druh štúdie (napr. náhodné či zámerné cestné kontroly, testovanie v nemocniciach, pitvy). Štúdie sú rovnomerne rozdelené podľa toho, ktorá z týchto dvoch látok je rozšírenejšia.
- V rámci Európy sa vyskytuje niekoľko výnimiek. V **Lotyšsku, Fínsku, Švédsku a Nórsku** sa u vodičov častejšie ako kanabis či benzodiazepíny zistili amfetamíny. V **Slovinsku** sa častejšie ako benzodiazepíny zistili opiáty.
- Experimentálne štúdie (napr. testy výkonnosti) ukazujú, že užívanie kanabisu a benzodiazepínov vedie k zníženiu schopnosti riadiť vozidlo, a to v závislosti od dávky, znášateľnosti a času, ktorý uplynul od užitia látky. Štúdie hodnotenia rizika ukazujú, že kombinácia týchto drog s alkoholom významne zvyšuje riziko účasti pri dopravnej nehode či jej zapríčinenia.
- Nie je jasné, či vodiči s pozitívnymi testami benzodiazepíny užívajú alebo zneužívajú. Analýzy ukázali, že koncentrácia látok v krvi býva často na úrovni užitia látky ako liečiva (napr. v **Rakúsku, Fínsku a Švédsku**), ale často aj oveľa vyššia (napr. v **Nórsku**). Právny stav je však takmer v každej európskej krajine jasný: riadenie vozidiel pod vplyvom benzodiazepínov, užívaných aj na lekárske predpis, je porušením zákona.
- Kanabis užívajú najčastejšie mladí vodiči, kým benzodiazepíny najčastejšie vodiči v strednom veku, pričom ide často o ženy.
- Údaje predložené k tejto *Vybranej otázke* jasne dokazujú, že látkou, ktorá v súčasnosti najviac ohrozuje životy na európskych cestách, je alkohol.

Politika a právne predpisy

- Na možné škody spôsobené psychoaktívnymi drogami v súvislosti s riadením vozidiel reagovali krajiny na najvyššej úrovni. Mnohé krajiny sprísnilo zákony, zvýšili tresty, alebo pozmenili národné stratégie (napr. stratégie bezpečnosti na cestách alebo protidrogové stratégie) s cieľom riešiť tento problém.
- Opatrenia jednotlivých krajín na riadenie vozidiel pod vplyvom drog zakotvené v právnych predpisoch sa výrazne líšia, od zákonov s nulovou toleranciou (ktoré trestajú už samotné

zistenie látky) až po zákony postihujúce zníženie schopnosti riadiť vozidlo (ktoré trestajú osoby posúdené ako neschopné riadenia).

- Zákony s nulovou toleranciou nezákonných drog ako kanabis boli zavedené v **Belgicku, Portugalsku a Švédsku** (1999) a vo **Francúzsku a Fínsku** (2003). **Švédske a fínske** zákony sa vzťahujú aj na niektoré lieky užívané bez platného lekárskeho predpisu. Tresty za porušenie zákona sa od r. 2000 zvýšili v **Českej republike, Grécku, Taliansku, Lotyšsku** a v **Litve**. Zákony a tresty sa v Európe stále výrazne líšia.
- V niektorých krajinách boli schválené zákony, ktoré povoľujú či stanovujú vykonávanie skúšok na drogy pri cestných kontrolách (napr. testy slín, testy potu): v **Taliansku, Poľsku, Spojenom kráľovstve** (2003); **Slovinsku** (2004); **Českej republike, Lotyšsku, Rakúsku** (2005); **Litve** (2006); a **Portugalsku** (2007). Napriek tomu sa však v projektoch EÚ na hodnotenie cestných skúšok (<http://www.rosita.org>) nepovažujú žiadne nástroje za dostatočne spoľahlivé na vykonávanie skríningu na cestách. V prípade niektorých návrhov zákonov sa čaká na spoľahlivé testovacie súpravy.

Presadzovanie práva

- Postupy zisťovania (stanovené zákonom, nariadením či usmerneniami) sú v rámci Európy do veľkej miery porovnateľné. Obvykle je prvým medzičlánkom medzi vodičom a zákonom policajt, ktorý usúdi, či došlo k užitiu drogy. Teoreticky je hlavným rozdielom v postupoch zisťovania právna možnosť v danej krajine týkajúca sa náhodného testovania alebo testovania len pri podozrení, hoci tento rozdiel je v praxi často nejasný.
- Hoci postupy zisťovania vo všeobecnosti pozostávajú z pozorovania a testov správania a následne z odobratia vzoriek moču alebo krvi, existujú rozdiely v mieste vykonávania testov (napr. na ceste, v lekárskom stredisku) a v osobe, ktorá ich vykonáva (napr. dopravný policajt, lekár).
- V niektorých krajinách sú postupy testovania povinné alebo systematické v určitých situáciách, napr. pri smrteľných nehodách, zraneniach alebo dokonca v prípade podozrenia. Zákonnú povinnosť testovať nie je však vždy jednoduché presadiť. **Dánsko, Estónsko, Írsko a Portugalsko**, ktoré sa hlásia k systematickému testovaniu, uvádzajú, že skúška na prítomnosť drog sa obvykle nevykonáva, ak sa u vodiča zistí prekročenie limitu množstva alkoholu v krvi, keďže to už na trestné stíhanie nie je potrebné.
- Krajiny uvádzajú rôzne úrovne policajného výcviku na rozoznávanie príznakov zníženej schopnosti riadiť vozidlo. Špecializovaný výcvik je povinný v **Belgicku, Portugalsku, Švédsku** a v **Spojenom kráľovstve**.

Prístupy a programy prevencie

- Od konca 90. rokov 20. storočia sa vo väčšine krajín EÚ organizujú mediálne kampane zamerané na zdravotné riziká spojené s užívaním látok v súvislosti s riadením vozidiel, obvykle sa však zaoberajú najmä alkoholom. Len zhruba pätina krajín EÚ sa osobitne zameriava na kanabis alebo benzodiazepíny. Programy prevencie zamerané na konkrétne drogy sa v súčasnosti uskutočňujú najmä v autoškolách.
- Výskum naznačuje, že kampane nemusia byť vyhovujúce. Staršie osoby užívajúce benzodiazepín môžu často ignorovať kampaň zacielenú na mladé osoby užívajúce kanabis a naopak a ani jedna z týchto skupín si neuvedomí, že varovania pred alkoholom sa týkajú aj ich.
- Ľudia užívajúci lieky nemusia vedieť o ich možných účinkoch na schopnosť riadiť vozidlo. V súčasnosti je len päť krajín, ktoré používajú piktogramy na balení liekov (**Dánsko, Francúzsko, Holandsko, Slovensko a Fínsko**) informujúce pacientov o možných nepriaznivých účinkoch.

(¹) Citované výsledky epidemiologických štúdií nie sú vedecky porovnateľné. Môžu sa líšiť celkovým návrhom štúdie, metodológiou, skupinou vzoriek, testovanými biologickými materiálmi a hraničnými hodnotami.

Ďalšie informácie:

Legal approaches to drugs and driving, ELDD <http://eldd.emcdda.europa.eu/?nnodeid=5036>

Literature review on the relation between drug use, impaired driving and traffic accidents, EMCDDA, 1999
<http://eldd.emcdda.europa.eu/?nnodeid=19034>

Drugs and driving: latest developments and findings from research, Insights series, EMCDDA (v tlači).

Pozri tiež projekt DRUID Európskej komisie na stránke <http://www.druid-project.eu>